

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 323/09-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 7. októbra 2009 predbežne prerokoval sťažnosť M. J., T., zastúpenej advokátom JUDr. A. S., D., vo veci namietaného porušenia základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Dolný Kubín a Okresného súdu Námestovo vo veci vedenej pod sp. zn. 10 C 97/2002 (v súčasnosti vedenej pod sp. zn. 3 C 22/2008) a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. J. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. júna 2009 doručená sťažnosť M. J. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv

a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Dolný Kubín a Okresného súdu Námestovo v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 97/2002 (v súčasnosti vedenom pod sp. zn. 3 C 22/2008).

Zo sťažnosti vyplýva, že od začatia predmetného konania (na základe žaloby sťažovateľky z 27. februára 2002) konal vo veci Okresný súd Dolný Kubín. Od 1. januára 2008 však príslušnosť na prerokovanie predmetnej veci prešla na Okresný súd Námestovo, a to základe zákona č. 511/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov.

Predmetom posudzovaného konania je určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa v katastrálnom území v obci T.

Sťažovateľka v sťažnosti podala stručný prehľad úkonov oboch okresných súdov konajúcich vo veci, ktorý doložila listinnými dôkazmi. Uviedla tiež, že 19. mája 2009 prostredníctvom svojho právneho zástupcu podala na Okresnom súde Námestovo sťažnosť na postup súdu podľa § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“), ktorú zdôvodnila porušením práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. Predsedníčka Okresného súdu Námestovo v odpovedi zo 16. júna 2009 poukázala na skutočnosť, že *„na tunajšom súde je veľké množstvo spisov prevzatých z Okresného súdu Dolný Kubín“*, a preto *„nie je v možnostiach konajúceho sudcu konať priebežne vo všetkých veciach“*. Prisľúbila tiež pravidelné sledovanie priebehu konania v sťažovateľkinej veci.

Sťažovateľka kriticky hodnotí skutočnosť, že Okresný súd Dolný Kubín *„v čase od podania žalobného návrhu dňa 27. 02. 2002 do postúpenia celého konania Okresnému súde Námestovo dňa 01. 01. 2008 vo veci nevydal žiadne meritórne rozhodnutie“*. Ďalej zdôraznila, že *„Okresný súd Dolný Kubín prvýkrát vyzval sťažovateľku až 04. 07.“*

2003, t. j. rok a pol odo dňa podania žalobného návrhu. Do tohto času v tejto veci Okresný súd Dolný Kubín neurobil vôbec žiadny úkon, ani len výzvu na zaplatenie súdneho poplatku. Do dnešného dňa vo veci nebolo prakticky žiadne pojednávanie, na ktorom by sťažovateľka mohla predložiť dôkazy odôvodňujúce jej žalobný návrh a teda riadne uplatniť svoje základné právo. Do dnešného dňa, t.j. po viac ako 7 rokoch odo dňa podania žalobného návrhu je právoplatne rozhodnuté len o oslobodení sťažovateľky od platenia súdnych poplatkov, o merite veci súdy ešte vôbec nerozhodovali, ani sa k nemu sťažovateľka nemohla doteraz vyjadriť. Sťažovateľka je už v pokročilom veku a neverí, že sa ešte dožije spravodlivého a právoplatného rozhodnutia v konaní o jej žalobnom návrhu.“.

K postupu Okresného súdu Námestovo sťažovateľka uviedla, že tento „urobil prvý úkon vo veci až dňa 19. 01. 2009, kedy uznesením oslobodil sťažovateľku od platenia súdnych poplatkov. Toto rozhodnutie však bolo prijaté až po roku od postúpenia veci z Okresného súdu Dolný Kubín. V súčasnosti je to už v poradí 4 sudca, ktorý má na starosti rozhodovanie o žalobnom, návrhu sťažovateľky, avšak ani jeden z nich sa nedopracoval k meritórnemu rozhodnutiu. Sťažovateľka teda postupom oboch súdov je do dnešného dňa naďalej v právnej neistote ohľadne vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam – pozemkom, na ktorých má postavený svoj rodinný dom, v ktorom aj býva, a ktoré z tohto dôvodu aj užíva.“.

Sťažovateľka navrhla, aby po prijatí na ďalšie konanie ústavný súd o jej sťažnosti takto rozhodol:

„1. Ústavnej sťažnosti sa vyhovuje.

2. Základné právo sťažovateľky priznané v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo porušené postupom Okresného súdu Dolný Kubín v konaní vedenom pod sp. zn.: 10 C 97/2002 a postupom Okresného súdu Námestovo v konaní vedenom pod sp. zn.: 3 C/22/2008.

3. Okresnému súdu Námestovo prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn.: 3 C/22/2008 konal bez zbytočných prieťahov.

4. Sťažovateľke M. J. priznáva finančné zadostučinenie v celkovej výške 30.000,- € (slovom tridsaťtisíc eur), ktoré sú jej Okresný súd Dolný Kubín a Okresný súd Námestovo

povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu a to nasledovne: Okresný súd Dolný Kubín sumu 25.000,- € a Okresný súd Námestovo sumu 5.000,- €.

5. Okresný súd Dolný Kubín a Okresný súd Námestovo sú povinní uhradiť spoločne a nerozdielne sťažovateľke M. J. trovy právneho zastúpenia podľa § 11, ods. 2 vyhlášky MS SR č. 655/2004 Z. z. a to za nasledujúce 2 úkony právnej pomoci za rok 2009 v celkovej výške 292,62,- € vrátane DPH: 1. prevzatie a príprava zastúpenia vo výške 116,- € (+ 19 % DPH),- Sk + 6,95,- €) + 19 % DPH) réž. paušál, 2. vypracovanie a podanie ústavnej sťažnosti vo výške 116,- € (+ 19 % DPH) + 6,95,- € (+ 19 % DPH) réž. paušál, ktoré sú povinní zaplatiť na účet advokáta JUDr. A. S. do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná...

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98).

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Špecifikom posudzovaného konania je skutočnosť, že v jeho priebehu sa na rozhodovaní podieľali v dôsledku zmeny právnej úpravy regulujúcej príslušnosť súdov dva okresné sudy. Pre zhodnotenie rešpektovania základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ako aj jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote uvedená skutočnosť nemôže mať zásadný význam, pretože z hľadiska oboch označených práv je významné predovšetkým nastolenie právnej istoty právoplatným ukončením konania, čo je aj účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (I. ÚS 76/03, III. ÚS 154/06).

Na druhej strane však ústavný súd nemôže opomenúť, že vyslovenie porušenia sťažovateľkou označených práv sa podľa čl. 127 ods. 1 ústavy spája s vyvedením zodpovednosti voči konajúcemu všeobecnému súdu, a to v podobe príkazu konať bez zbytočných prietáhov, prípadne aj v podobe uloženia povinnosti uhradiť sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie.

Naznačené skutočnosti okrem iného predstavujú dôvody, pre ktoré sa ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie práva na prerokovanie veci

bez zbytočných priet'ahov nemôže obmedziť výlučne na zisťovanie celkovej dĺžky konania, ale v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva skúma vždy konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka konania a postup žalovaného súdu (napr. I. ÚS 41/02).

Vo vzťahu k postupu Okresného súdu Dolný Kubín v označenom konaní ústavný súd z príloh sťažnosti zistil, že po doručení sťažovateľkinej žaloby 27. februára 2002 Okresný súd Dolný Kubín vykonal procesný úkon až 4. júla 2003, keď vyzval sťažovateľku na preukázanie hodnoty predmetu konania na účel vyrubenia súdneho poplatku za podaný návrh. Je pravdou, že konajúci súd realizoval tento prípravný úkon až po viac ako 16 mesiacoch od doručenia žaloby, na druhej strane však ústavný súd nemôže opomenúť, že potrebu vykonania tohto úkonu súdu vyvolal neperfektný návrh na začatie konania. Navyše, ako to vyplýva aj z ďalších výziev a urgencií adresovaných právnomu zástupcovi sťažovateľky („výzva“ z 25. augusta 2004, „urgencia“ zo 14. decembra 2004, „urgencia výzvy“ zo 14. februára 2005, „urgencia“ z 31. marca 2005), žalobný návrh mal aj ďalší nedostatok, a to chýbajúce splnomocnenie pre advokáta JUDr. S.

Sťažovateľka, resp. jej právny zástupca na uvedené výzvy a urgencie zareagovali prvýkrát až 4. januára 2005 na urgenciu zo 14. decembra 2004, a to žiadosťou o predĺženie lehoty na predloženie splnomocnenia a na oznámenie hodnoty predmetu konania. Ani po uplynutí dodatočnej lehoty však žalobný návrh nebol sťažovateľkou ani jej právnym zástupcom doplnený a po urgencii výzvy zo 14. februára 2005 právny zástupca sťažovateľky doručil Okresnému súdu Dolný Kubín 9. marca 2005 splnomocnenie. Nepredložil však znalecký posudok, ktorý by jednoznačne vyjadroval hodnotu predmetu konania. Znalecký posudok bol konajúcemu súdu doručený až 19. mája 2005, čo viedlo Okresný súd Dolný Kubín k vyrubeniu súdneho poplatku 6. júna 2005.

Sťažovateľka na výzvu na zaplatenie súdneho poplatku nereagovala, a preto Okresný súd Dolný Kubín uznesením č. k. 10 C 97/2002-19 zo 4. júla 2005 konanie zastavil. Na odvolanie sťažovateľky, ku ktorému predložila dôkazy o svojich majetkových a príjmových pomeroch, Krajský súd v Žiline uznesením sp. zn. 8 Co 349/2005

z 31. októbra 2005 napadnuté uznesenie prvostupňového súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Sťažovateľka doručila Okresnému súdu Dolný Kubín 12. septembra 2006 čiastočné späťvzatie návrhu, na základe čoho súd uznesením č. k. 10 C 97/2002-62 z 31. augusta 2007 konanie čiastočne zastavil.

Po prechode príslušnosti na rozhodnutie v predmetnej veci na Okresný súd Námestovo tento uznesením č. k. 3 C 22/2008-70 z 19. januára 2009 priznal sťažovateľke ako žalobkyni oslobodenie od súdnych poplatkov a následne na 2. apríl 2009 nariadil pojednávanie vo veci.

Ústavný súd zo zisteného už popísaného priebehu konania dospel k záveru, že v postupe Okresného súdu Dolný Kubín sa vyskytli dlhšie trvajúce obdobia nečinnosti, je ale nesporné, že na ich vzniku mala svoj podiel aj sťažovateľka pasívnym prístupom k reagovaniu na výzvy a urgencie súdu. Už bola zdôraznená neúplnosť návrhu na začatie konania, pričom tento nedostatok na strane sťažovateľky má pre rozhodnutie o podanej sťažnosti význam i z toho hľadiska, že v konaní pred Okresným súdom Dolný Kubín bola zastúpená kvalifikovaným právnym zástupcom. V tejto súvislosti je vhodné pripomenúť klasické pravidlo rímskeho práva – právo patrí bdelym (*vigilantibus iura*).

Napokon vo vzťahu k namietanému porušeniu označených práv sťažovateľky Okresným súdom Dolný Kubín má pre celkový obraz o skutkovom stave veci význam aj skutočnosť, že sťažovateľka nevyužila právny prostriedok, ktorý jej na ochranu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov poskytuje zákon o súdoch v ustanovení § 62.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Podľa § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd neodmietne prijatie sťažnosti, aj keď sa nespĺnila podmienka podľa odseku 1, ak sťažovateľ preukáže, že túto podmienku nespĺnil z dôvodov hodných osobitného zreteľa.

Ústavný súd už viackrát rozhodol (m. m. I. ÚS 21/99, IV. ÚS 153/03, I. ÚS 33/05), že účelom práva účastníka konania pred všeobecným súdom podať sťažnosť na prietahy v konaní je poskytnutie príležitosti tomuto súdu, aby sám odstránil protiprávny stav zapríčinený porušením základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. Ústavný súd preto o sťažnosti, ktorou je namietané porušenie základného podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, koná iba za predpokladu, ak sťažovateľ preukáže, že využil označené právne prostriedky, ktoré má podľa zákona o súdoch, alebo ak sa preukáže, že sťažovateľ túto podmienku nespĺnil z dôvodov hodných osobitného zreteľa (§ 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde). Takéto dôvody v danej veci sťažovateľka neuviedla a ani ústavný súd ich nezistil.

K časti sťažnosti smerujúcej proti postupu Okresného súdu Dolný Kubín tak ústavný súd uzatvára, že hoci sa v postupe tohto všeobecného súdu vyskytli obdobia nečinnosti, ktoré by mohli signalizovať porušenie označených práv sťažovateľky, jej správanie v predmetnom konaní, čo je jedno z kritérií posudzovania možného porušenia základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy i práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, svedčí o jej viac pasívnom než aktívnom postoji k obrane svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. Toto zistenie v spojení s celkovou dĺžkou obdobia, počas ktorého Okresný súd Dolný Kubín mohol priebeh konania ovplyvňovať, ako aj v spojení s dĺžkou období nečinnosti konajúceho súdu vedie ústavný súd k záveru o neexistencii priamej príčinnej súvislosti medzi sťažovateľkou označenými právami a namietaným postupom Okresného súdu Dolný Kubín, čo je dôvodom na odmietnutie uvedenej časti sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06). Navyše sťažnosť v tejto časti je podľa názoru ústavného súdu tiež neprípustná podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde, pretože sťažovateľka sa na postup Okresného súdu Dolný Kubín nestážovala tak, ako jej to umožňoval už spomínaný zákon o súdoch.

K časti sťažnosti napádajúcej postup Okresného súdu Námestovo ústavný súd považuje za potrebné v prvom rade uviesť, že z celkovej dĺžky predmetného konania v trvaní 7 rokov a 4 mesiace mal tento všeobecný súd možnosť ovplyvniť jeho priebeh v rozsahu jedného roka a piatich mesiacov. Pritom z obsahu sťažnosti i z jej príloh vyplýva, že v postupe Okresného súdu Námestovo možno identifikovať obdobie nečinnosti od 23. januára 2008, keď mu bol spisový materiál po zmene právnej úpravy doručený, do 19. januára 2009, keď rozhodol o oslobodení sťažovateľky od súdnych poplatkov.

Aj v tejto časti však ústavný súd posúdil predloženú sťažnosť ako neprípustnú.

Sťažovateľka adresovala Okresnému súdu Námestovo sťažnosť podľa § 62 zákona o súdoch 19. mája 2009, pričom ústavnému súdu doručila svoju sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy 26. júna 2009.

Ústavný súd v zmysle svojej stabilnej judikatúry zastáva názor, že sťažnosť na postup súdu podanú podľa zákona o súdoch možno považovať za účinne využitý právny prostriedok ochrany základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov len vtedy, ak je konajúcemu súdu doručená v takom časovom odstupe pred doručením sťažnosti ústavnému súdu, že predsedovi žalovaného súdu bude poskytovať dostatok časového priestoru na prijatie opatrení proti zbytočným prietahom v napadnutom konaní. Ak to tak nie je, potom podľa názoru ústavného súdu je podanie sťažnosti na postup súdu podľa zákona o súdoch iba formálnym úkonom, ktorému nemožno pripísať účinky, ktoré by takáto sťažnosť v iných časových reláciách (teda s dostatočným časovým odstupom pred adresovaním sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavnému súdu) mohla mať (m. m. IV. ÚS 278/04, IV. ÚS 74/05, IV. ÚS 48/06).

Jednomesačný časový odstup medzi doručením sťažnosti na postup súdu Okresnému súdu Námestovo a doručením sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavnému súdu nepovažuje ústavný súd za vytvárajúci dostatočný predpoklad pre účinnosť využitia právneho prostriedku, ktorý sťažovateľka mala k dispozícii na ochranu svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. Pritom ústavný súd vzhľadom

na obsah sťažnostnej argumentácie, ako aj na celkovú dĺžku posudzovaného konania a podiel Okresného súdu Námestovo na nej nezistil žiadne skutočnosti odôvodňujúce postup podľa § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že sťažnosť v časti namietajúcej porušenie označených základných práv sťažovateľky postupom Okresného súdu Námestovo bola podaná v danom prípade predčasne, a to v čase, keď ešte nebolo možné dospieť k záveru, že vyčerpanie právneho prostriedku, ktorý zákon sťažovateľke na ochranu jej práv účinne poskytuje a na použitie ktorého je oprávnená podľa osobitných predpisov, bolo bezúspešné a neprinieslo sledovaný cieľ. Preto v tejto časti ústavný súd sťažnosť odmietol ako neprípustnú.

Keďže ústavný súd odmietol sťažnosť ako celok, nezaoberal sa už ďalšími nárokmi uplatnenými sťažovateľkou v petite predloženej sťažnosti (priznanie primeraného finančného zadosťučinenia a náhrada trov právneho zastúpenia).

Ústavný súd nad rámec odôvodnenia uvádza, že pokiaľ by v budúcnosti v postupe Okresného súdu Námestovo dochádzalo k ďalším priesťahom v konaní, sťažovateľke nič nebráni v tom, aby opätovne podala sťažnosť ústavnému súdu pre porušenie základných práv a slobôd podľa čl. 127 ústavy.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. októbra 2009